

N:o 25.

Ank. till Riksd. kansli den 18 april 1893, kl. 2 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, dels i anledning af väckt motion om ändring af gällande grundlagsbestämmelser i afseende å tiden för lagtima riksdags sammanträde, dels ock med förslag till ändrad lydelse af § 49 regeringsformen samt § 2, § 10, § 20, § 32 mom. 1, § 33, § 34, § 37 mom. 1 och § 45 riksdagsordningen.

I motion n:o 72 inom Andra Kammaren har herr friherre W. G. von Schwerin, med framhållande hurusom under våren landtbrukare, affärsmän m. fl. äro mest upptagna af enskilda angelägenheter, och »att maj månad är tiden för en massa revisioner, bolagsstämmor, taxeringssammanträden m. m.», uttalat såsom sin åsigt, att Riksdagen borde sammanträda redan den 1 november. Om så skedde, borde, yttrar motionären vidare, förhandlingarna afbrytas under ett par veckor vid jultiden, t. ex. från den 20 december till den 10 januari; och skulle Riksdagen ändock i regeln kunna afslutas före påsk. Andra Kammarens ledamöter borde undfå ersättning för ännu en resa till och från Riksdagen, men då något dagtraktamente under den tid, förhandlingarna hvilade, ej borde utgå, komme, enligt motionärens förmenande, statsverket icke att vidkännas någon ökad kostnad. Motionären anmärker härefter, att i sammanhang med ändringen af tiden för Riksdagens sammanträde en del andra dermed förknippade ändringar i grundlagarna måste företagas; börande dervid äfven öfvervägas, huru-

vida det nuvarande budgetåret kan bibehållas. Enligt motionärens åsigt kunde detta godt låta sig göra, om Riksdagen före jul sysselsatte sig med lagfrågor och dylikt; och kunde budgeten framläggas först vid ungefär samma tid, som nu sker. Emellertid har motionären icke tilltrött sig att formulera de grundlagsändringar, som en åtgärd i den af honom antydda rigtning skulle medföra, utan hemställer han, att Riksdagen måtte antingen besluta sådan ändring af grundlagarna, att tiden för lagtima Riksdags sammanträde bestämmes till den 1 november hvarje år, eller, om helgdag då inträffar, dagen derefter, eller ock i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t ville låta utarbета och till Riksdagen inkomma med förslag till sådan ändring af grundlagarna, som af motionären blifvit ifrågasatt.

Om det får antagas, att lagstiftarne vid bestämmandet af tiden för riksdagens början till den 15 januari tagit i öfvervägande, huruvida den fastställda tidpunkten i jemförelse med andra tider och med hänsyn till alla andra på frågan inverkan omständigheter varit den lämpligaste, så torde det befinnas att de skäl, motionären anført till stöd för en förändring af tiden för Riksdagens sammanträde till den 1 november, icke tillräckligt motivera de rubbningar af bestående förhållanden, som den föreslagna anordningen skulle medföra. Då i § 5 riksdagsordningen stadgats, att lagtima Riksdag ej må utan egen begäran upplösas förr, än den varit fyra månader tillsammans, torde det få antagas att lagstiftarne förutsett, att riksdagsarbetet i regel skulle kräfva en tid af fyra månader och således fortgå in i maj månad; och någon afgörande vikt torde i afseende å tiden för Riksdagens förhandlingar ej böra fästas dervid, huruvida nämnda tid sammanfaller med den, då revisionsförrättningar, bolagsstämmor och dylikt talrikt förekomma.

Beträffande verkningarna af den föreslagna åtgärden, har motionären antagit, att, oaktadt förändringen af tiden för Riksdagens sammanträde, riksstaten kunde föreläggas Riksdagen vid samma tid som nu sker. Det synes utskottet, som om med en sådan anordning motionärens förslag icke skulle medföra dermed afsedt resultat eller Riksdagens tidigare afslutning, ty då i allmänhet tiden för riksdagsarbetets afslutande är beroende på fortgången af statsutskottets verksamhet, men detta utskott skulle, om Riksdagen sammanträdde å den tid, motionären föreslagit, och statsverkspropositionen öfverlemnades först i midten af januari, så godt som alldeles sakna arbete under två månaders tid, blefve det knappast möjligt att avsluta Riksdagen förr än nu eger rum. Emeller-

tid har det hittills ansetts såsom en gifven sak, att, såsom ock i grundlagen är föreskrifvet, statsverkspropositionen skall föreläggas Riksdagen vid början af dess förhandlingar, och motionärens antagande, att en annan anordning är möjlig, utesluter icke, enligt utskottets uppfattning, att anordningen vore i hög grad olämplig; men om alltså öfverlemmandet af denna proposition skulle ske redan i november, synes detta, i motsats till hvad motionären antagit, icke lämpligen kunna ske med mindre än att jemväl den tid förändrades, för hvilken riksstaten uppgöres, enär det väl torde vara angeläget att för beräkningen af ett kommande års stat kunna lägga till grund erfarenheten från den närmast förflutna tiden. Motionärens förslag torde alltså befinnas hvilat på helt och hållet origtiga förutsättningar; och anser utskottet för ty obehöfligt att yttra sig angående de öfriga verkningar, som förslagets antagande skulle hafva till följd.

Då det emellertid icke lärers kunna förnekas, att det skulle vara önskvärdt, om Riksdagens förhandlingar kunde afslutas något tidigare på våren än nu sker, har utskottet tagit i öfvervägande, huruvida icke en förändring af grundlagarna i detta syfte skulle utan väsentliga rubbningar af bestående förhållanden kunna åstadkommas. En utväg för detta måls vinnande erbjuder sig osökt deri, att Riksdagen tager sin början något tidigare än den 15 januari; och då, enligt hvad utskottet erfarit, riksdagsmännen från äfven de mest aflägsset belägna delarne af landet redan nu, och än mer sedan norra stambanan blifvit färdigbyggd, böra utan olägenhet kunna inställa sig vid Riksdagen den 8 januari, anser utskottet skäligen föreslå den ändring af grundlagarna, att lagtima Riksdag skall sammanträda å sistnämnda tid.

Utskottet har vidare funnit, att en icke obetydlig tid, som för det egentliga riksdagsarbetet nu går förlorad, skulle vara att vinna genom en förändring i andra afseenden af riksdagsordningens föreskrifter. Enligt gällande bestämmelse skola vid riksdagens början de, som blifvit till riksdagsmän valde, första gången de efter valet inställa sig vid Riksdagen, inför chefen för justitiedepartementet uppvisa sina fullmagter till granskning. Vid de riksdagar under de närmast förflutna tjugu åren, för hvilka nya val af Andra Kammarens samtliga ledamöter egt rum, har resultatet af nämnda granskning, som enligt föreskriften i § 32 riksdagsordningen skall inom tre dagar från riksdagens början vara fullbordad, icke meddelats kammaren förr än å andra dagen — vid ett par riksdagar till och med först å tredje dagen — efter riksdagens början, och vid öfriga riksdagar har berättelse om förloppet af granskningen i allmänhet afgifvits dagen efter den,

då Riksdagen sammanträtt. För riksdagsarbetet vore det alltså en ganska beaktansvärd vinst, om fullmagtsgranskningen kunde verkställas och vara fullbordad redan innan Riksdagen sammanträder; och som detta lätteligen kan ske på det sätt, att fullmagterna af vederbörande valförrättare insändas till justitiedepartementet för att redan före riksdagens början der vara tillgängliga för granskning, vill utskottet till Riksdagens pröfning framlägga förslag till ändring af riksdagsordningen i denna rigtning. Härvid får utskottet anmärka att, då det torde vara i sin ordning att den till riksdagsman valde erhåller ett exemplar af fullmagten, utskottet ansett fullmagt för riksdagsman böra utfärdas i två exemplar, af hvilka ofördröjligen det ena skall öfverlemnas åt den valde och det andra insändas till justitiedepartementet.

Vid den ändring af § 33 riksdagsordningen, som ett antagande af nämnda förslag lärer hafva till följd, torde i stället för hvad i paragrafen föreskrifvits derom, att kamrarne skola genom särskilda deputationer hos Konungen begära talman och vice talman, böra bestämmas, att Konungen, sedan Riksdagen sammanträtt och berättelse om förloppet af fullmagtsgranskningen meddelats kamrarne, omedelbarligen skall för hvardera kammaren låta tillkännagifva, hvilka bland dess ledamöter förordnats till talman och vice talman.

Då enligt utskottets förslag kamrarne redan å första dagen af Riksdagens sammanträde skola hafva konstituerat sig, har utskottet ansett, att den i riksdagsordningens 34 § bestämda tid för Riksdagens öppnande lämpligen bör ändras så, att nämnda tid ej må utsättas senare än å andra söckendagen efter riksdagens början.

Slutligen har utskottet trott sig böra föreslå vissa andra förändringar, som, om de än i tillämpningen icke direkt medföra besparing af tid, dock äro egnade att förekomma onödig tidsutdrägt. I § 37 mom. 1 riksdagsordningen stadgas, att tillsättandet af de ständiga utskotten skall ske inom åtta dagar efter Riksdagens öppnande. Då emellertid under de senast förflutna tjugu åren dessa utskotts tillsättning icke någon gång skett senare än å sjetten dagen efter Riksdagens öppnande*), synes den i § 37 mom. 1 föreskrifna tid af åtta dagar utan olägenhet kunna, i konsekvens med öfriga föreslagna ändringar, inskränkas till

*) Vid icke mindre än fem riksdagar under ofvannämnda tidrymd, för hvilka nya val till Andra Kammaren egt rum, hafva utskotten varit tillsatta redan å fjärde dagen, vid öfriga två dylika riksdagar å femte dagen från Riksdagens öppnande. Endast vid en riksdag under hela tidrymden, den år 1878, hafva utskottsvalen egt rum så sent, som å sjetten dagen från det Riksdagen blifvit öppnad.

sex dagar. Den tid, inom hvilken utskotten skola, efter det de blifvit utsedda, sammanträda, torde lämpligen böra förkortas från fyra till två dagar.

På grund af hvad ofvan blifvit anfördt och då den förändrade lydelse af § 95 regeringsformen, som vid innevarande riksdag blifvit såsom hvilade antagen, torde påkalla jemväl den ändring af § 33 riksdagsordningen, att bland de i dess andra stycke omförmälda §§ inskjutes § 92, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med afslag å herr friherre von Schwerins motion, måtte antaga följande förslag till ändrad lydelse af § 49 regeringsformen, samt § 2, § 10, § 20, § 32 mom. 1, § 33, § 34, § 37 mom. 1 samt § 45 riksdagsordningen att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

Regeringsformen.

§ 49.

Riksdagen representerar svenska folket. De rättigheter och åligganden, som gällande lag tillägger Rikets Ständer, tillkomma hädanefter Riksdagen. Den fördelas i två Kamrar, hvilkas ledamöter väljas, på sätt riksdagsordningen stadgar. Kamrarne ega i alla frågor lika behörighet och myndighet; skolande Riksdagen i kraft af denna grundlag sammankomma till lagtima möte hvarje år den 8 Januari, eller, om helgdag då inträffar, dagen derefter; Konungen dock obehållit att, emellan lagtima riksdagar, urtima riksdag sammankalla.

Hos urtima riksdag må endast förekomma ärende, som föranledt Riksdagens sammankallande eller af Konungen eljest för densamma framläggas, så ock hvad med dylikt ärende står i oskiljaktigt sammanhang.

Riksdagsordningen.

§ 2.

Lagtima Riksdag skall, i kraft af rikets regeringsform och utan särskild kallelse, sammanträda hvarje år den 8 Januari, eller, om helgdag då inträffar, dagen derefter.

Urtima Riksdag sammankallas, då Konungen så nödigt finner, äfvensom i de fall, hvarom i regeringsformens 91, 92, 93 och 94 §§ förmäles. Hos urtima Riksdag må endast förekomma ärende, som föranlett Riksdagens sammankallande eller af Konungen eljest för densamma framlägges, så ock hvad med dylikt ärende står i oskiljaktigt sammanhang.

§ 10.

(Nuvarande lydelse:)

För den, som blifvit till ledamot i Första Kammaren utsedd, utfärdas vid valförrättningens slut fullmägt, som, när valet verkstälts af landsting, underskrifves af dess ordförande, med kontrasignation af landstingets sekreterare, och, då valet skett af stad, undertecknas af stadsfullmäktiges ordförande jemte två af desse fullmäktige. Fullmagterne böra hafva följande lydelse:

»I kraft af — — —
(lika med motstående lydelse) — — — — —.»
Ort och tid.

(Föreslagen lydelse:)

För den, som blifvit till ledamot i Första Kammaren utsedd, utfärdas vid valförrättningens slut fullmägt i två exemplar, af hvilka det ena öfverlemnas åt den valde och det andra insändes till Justitie-departementet. Fullmagterne, som, när valet verkstälts af landsting, underskrifvas af dess ordförande, med kontrasignation af landstingets sekreterare, och, då valet skett af stad, undertecknas af stadsfullmäktiges ordförande jemte två af desse fullmäktige, böra hafva följande lydelse:

»I kraft af det riksdagsmannaval, som af N. N. landsting (stadsfullmäktige i N. N. stad) blifvit den — — förrättadt, var der N. N. härigenom befullmäktigad att för en tid af nio år från nämnde dag vara ledamot af Riksdagens Första Kammare.» Ort och tid.

§ 20.

(Nuvarande lydelse:)

För den, som blifvit utsedd till ledamot i Andra Kammaren, utfärdas ofördröjligen fullmägt, underskrifven för valkrets å landet af domhafvanden, — för stad, som ensam sänder riksdagsman, af stadens magistrat, — och för valkrets, som består af flera städer, af den magistrat, som valet slutligen handlagt. Fullmagterne böra hafva följande lydelse:

»Vid riksdagsmannaval — — — (lika med motstående lydelse) — — —.» Ort och tid.

(Föreslagen lydelse:)

För den, som blifvit utsedd till ledamot i Andra Kammaren, utfärdas ofördröjligen fullmägt i två exemplar, underskrifna för valkrets å landet af domhafvanden, för stad, som ensam sänder riksdagsman, af stadens magistrat, och för valkrets, som består af flera städer, af den magistrat, som valet slutligen handlagt; och skall det ena exemplaret öfverlemnas åt den valde och det andra insändas till Justitie-departementet. Fullmagterne böra hafva följande lydelse:

»Vid riksdagsmannaval, som den — — hållits i N. N. domsaga» (»N. N. valdistrikt af N. N. domsaga») eller »i N. N. stad» (»städer»), »har N. N. blif-

vit utsedd till ledamot af Riksdagens Andra Kammare för en tid af tre år, räknade från och med den 1 Januari nästkommande år» (eller om valet hållits till följd af Konungens förordnande om nya val eller om riksdagsman eljest afgått innan den tid, för hvilken han blifvit vald, tilländalupit: »för tiden till den 1 Januari år — —»), »hvarom detta länder till bevis och fullmakt». Ort och tid.

§ 32.

(Nuvarande lydelse:)

1. Den, som blifvit till riksdagsman vald, skall, första gången han efter valet till riksdag sig inställer, inför chefen för Justitie-departementet, eller den Konungen i hans ställe förordnar, sin fullmakt till granskning uppvisa å den dag Riksdagen sammanträder eller, om riksdagsman senare sig inställer, så snart derefter ske kan. Denna granskning, som skall ske i närvaro af tre bland Fullmäktige i Rikets bank och tre bland Fullmäktige i Riksgäldskontoret, har till föremål att undersöka, huruvida fullmagterne blifvit i före-

(Föreslagen lydelse:)

1. Innan Riksdagen sammanträder, företages inför chefen för Justitiedepartementet, eller den Konungen i hans ställe förordnar, i närvaro af tre bland Fullmäktige i Rikets bank och tre bland Fullmäktige i Riksgäldskontoret granskning af de till Justitie-departementet inkomna, för Riksdagens ledamöter utfärdade fullmagter. Denna granskning, som har till föremål att undersöka, huruvida fullmagterne blifvit i föreskrifven form utfärdade, skall vara fulländad sist å dagen före Riksdagens början.

skrifven form utfärdade, och skall vid den riksdag, för hvilken nya val af begge Kamrarnas eller enderas samtliga ledamöter egt rum, vara inom tre dagar fulländad, men vid andra riksdagar samma dag, då fullmagterne uppvisas.

§ 33.

(Nuvarande lydelse:)

Så snart fullmagterne undergått den i mom. 1 af nästföregående § föreskrifna granskning samt berättelse om förloppet der-vid blifvit af chefen för Justitie-departementet, eller den i hans ställe förordnad är, meddelad Kamrarna, hvar i hvad dess ledamöter angår, begäre hvardera Kammaren ofördröjligen hos Konungen, medelst deputation, talman och vice talman, dem Konungen då för hvardera Kammaren, bland dess ledamöter, utnämner.

Då i något af de fall, som i 91, 93 och 94 §§ regeringsformen omförmälas, Riksdagen på de i samma grundlags 95 § nämnde vederbörandes kallelse sammanträder, eger hvardera Kammaren att,

(Föreslagen lydelse:)

Sedan Riksdagen sammanträdt och berättelse om förloppet af den i mom. 1 af nästföregående § föreskrifna granskning blifvit af chefen för Justitiedepartementet, eller den i hans ställe förordnad är, meddelad Kamrarna, hvar i hvad dess ledamöter angår, låte Konungen för hvardera Kammaren tillkännagifva hvilka bland dess ledamöter förordnats till talman och vice talman.

Då i något af de fall, som i 91, 92, 93 och 94 §§ regeringsformen omförmälas, Riksdagen på de i samma grundlags 95 § nämnde vederbörandes kallelse sammanträder, eger hvardera Kammaren att, inom sig, välja talman och vice talman.

inom sig, välja talman och vice talman.

Innan talmän äro förordnade eller valde, efter thy ofvan sägs, föres i hvardera Kammaren ordet af den derstädes närvarande ledamot, som de flesta riksdagar bevistat, och, der två eller flere ledamöter i lika många riksdagar deltagit, den af dem, som är till lefnadsåren äldst.

Innan talmän äro förordnade eller valde, efter thy ofvan sägs, föres i hvardera Kammaren ordet af den derstädes närvarande ledamot, som de flesta riksdagar bevistat, och, der två eller flere ledamöter i lika många riksdagar deltagit, den af dem, som är till lefnadsåren äldst.

§ 34.

Konungen låter offentligen kungöra den af Honom för riksdags öppnande bestämda tid, som ej må utsättas senare än å *andra* söckendagen efter riksdags början. På den tid skola riksdagsmännen, sedan gudstjenst med dem hållen är, sammankomma på rikssalen, der Konungen eller, då Han så för godt finner, Statsministern eller annan Statsrådsledamot förer ordet. Vid detta tillfälle låter Konungen meddela lagtima riksdag berättelse om hvad i rikets styrelse sedan nästföregående lagtima riksdags sammantråde sig tilldragit, äfvensom till Riksdagen i två exemplar, deraf ett tillställes hvardera Kammaren, öfverlemna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof, innefattande äfven förslag rörande sättet att genom bevillningar fylla hvad staten utöfver de ordinarie inkomsterna erfordrar; men om Riksdagen urtima är, kungöres för densamma anledningen till dess samman kallande och aflemnas de förslag och framställningar, hvilka skola blifva föremål för Kamrarnas öfverläggningar; Konungen dock obetaget att sedermera äfven andra förslag framställa.

Då Konungen, på sätt nu är sagdt, riksdag öppnat, framföre, vid samma tillfälle, Kamrarnas talmän till Konungen, i Kamrarnas namn, deras undersåtliga vördnad.

§ 37.

1. Å hvarje lagtima riksdag skola, inom *sex* dagar efter dess öppnande, tillsättas: ett Konstitutionsutskott, ett Statsutskott, ett Bevillningsutskott, ett Bankoutskott samt ett Lagutskott. Dessa Riksdagens ständiga utskott skola bestå: Konstitutionsutskottet af tjugo, Statsutskottet af tjugofyra, Bevillningsutskottet af tjugo, Bankoutskottet af sexton och Lagutskottet af sexton ledamöter, hvilka hvardera Kammaren till halfva antalet inom sig väljer antingen omedelbart eller, om Kammaren så beslutar, genom elektor; ankommande på Kamrarnas sammanstämmade beslut att, när sådant finnes vara af nöden, tillsätta särskildt utskott för upptagande af fråga, som tillhör ständigt utskotts behandling, så ock att, derest utskott anmäler behof af förstärkning i ledamöternas antal, sådant bevilja.

§ 45.

Alla utskott skola inom *två* dagar från den, då de blifvit utsedda, sammanträda. De böra, så fort sig göra låter, afgifva de yttranden, som på dem ankomma.

Har ledamot af utskott tre gånger å rad, utan laga förfall, från utskottets sammanträden sig afhållit, bör ordföranden hos vederbörande Kammare sådant anmäla, på det annan ledamot i utskottet må, i föreskrifven ordning, invälgas.

Stockholm den 17 april 1893.

På utskottets vägnar:

O. BERGIUS.

Reservationer:

af herrar *Ljungman, Nyström, Vahlin och Elowson.*

Herr *Sanzelius* har velat tillkännagifva, att han ej deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
